

PAUL ANGHEL

SCRIITORUL

ȘI

REPUBLICA

25 de ani de Republică reprezintă o epocă, o generație, jumătate din viața unui om sau viața unui om de 25 de ani.

Aveam cu mult mai puțin decît această vîrstă în noaptea cînd s-a proclamat Republica, iar ceasul acela a coincis cu entuziasmul unei întregi generații. Fac deci parte din acea generație de entuziasm, pentru care Republica s-a transformat din deziderat în faptă într-o singură noapte. Nu se poate uita un asemenea act.

De obicei evenimentele istorice presupun o îndelungă pregătire. Un uruit tectonic le anunță, o înceată dar gravă mișcare a scoarței precede ivirea la lumină sau scufundarea unui pisc. Obșnuuți cu clocotul transformărilor de după august 1944, prinși în galopul de evenimente pe care noi înșine le rîvneam, am fost surprinși — cu surpriza bucuriei! — cînd încă un deziderat s-a împlinit de la o zi la alta, și încă unul fundamental.

...Poeme scrise în grabă pe colțul mesei de redacție, schița de cîntec, lozinci, da, lozinci, iată un cuvînt care nu oripila pe nimeni. S-au scris și lozinci, și încă multe. Unele idei, cele mai acute, trebuiau formulate dur, fără ocoliș, fără introducere și aparat critic. Lozincă nu era literatură, dar nu i se cerea nimănui literatură, literatura a venit pe urmă, cu mult mai tîrziu.

E drept, nu știu dacă s-au scris în clocotul acelei clipe pagini durabile. Dar aceasta nu preocupa pe nimeni. Nu durata ne interesa, ci clipa. Esențial era să te zidești în clipă și s-o faci durabilă. Și mulți, foarte mulți oameni, de fapt un popor întreg s-a zidit în clipă, iar clipa a devenit durabilă: Republica s-a transformat în realitatea majoră a istoriei noastre tinere, iar azi Republica a împlinit 25 de ani.

...O clipă cit un sfert de veac, rezultat al unor clipe trăite esențial, cu tensiunea, hotărîrea și răspunderea cu care se înfăptuiesc marile acte istorice, toate actele de creație. Fiindcă Republica este în ultimă instanță un mare act de creație, un cumul sublim de izbînzii pe toate planurile, în care intră și acest distilat numit poezie, adică — aspirație, vis.

Ce destin și-a croit literatura în această epocă republicană? E greu să-i deosebești destinul din destinul țării, tocmai fiindcă țara și literatura s-au întîlnit în durată. Literatura română de azi e o literatură a duratei.